

ת"פ (באר שבע) 19111-09-21 - מדינת ישראל-פמ"ד נ' עאטף אטרש

ת"פ (באר-שבע) 19111-09-21 - מדינת ישראל-פמ"ד נ' עאטף אטרששלום באר-שבע

ת"פ (באר-שבע) 19111-09-21

מדינת ישראל-פמ"ד

נגד

עאטף אטרש

בית משפט השלום בבאר-שבע

[30.10.2024]

כבוד השופטת, סגנית הנשיא ענת חולתא

ע"י ב"כ עוה"ד גל אוסטריאק

ע"י ב"כ עוה"ד עלי אבו לבן

גזר דין

רקע:

1. הנאשם הורשע בהכרעת דין מיום 18.04.24, לאחר שמיעת ראיות, בעבירת ריבוי נישואין לפי סעיף 176 לחוק

העונשין התשל"ז - 1977.

על פי עובדות כתב האישום בהן הורשע הנאשם, הנאשם נשוי לאשתו הראשונה מאז 20.7.1995. במועד שאינו ידוע

במדויק למאשימה, עובר ליום 07.09.2017, הכיר הנאשם את האישה השניה ונישא לה, על פי הדין השרעי, בשטחי

הרשות הפלסטינית, בתאריך 07.09.2017 אף שהיה נשוי באותה עת לאישה הראשונה. ביום 14.09.2017 אישר

בית הדין השרעי בבאר-שבע את הנישואין השניים לבקשתם.

2. בתיק זה התנהלו הליכים מקדמיים שכללו הגשת בקשת חופש מידע, הגשת בקשה לחומר חקירה וטענות מקדמיות

אשר נדחו.

במהלך המשפט, לא הייתה מחלוקת בין הצדדים בדבר קיומן של רכיבי העבירה. המחלוקת שנדונה והוכרעה במסגרת

הכרעת הדין עסקה בנסיבות ביצוע העבירה ונקבעו הממצאים שלהלן:

על סמך עדויות הנאשם ואשתו הראשונה נקבע כי הנאשם מקיים מערכות משפחתיות מקבילות עם שתי הנשים.

נקבע, כי הנאשם נשא אישה שנייה, מתגורר עימה ומקיים איתה משק בית משותף. במקביל, אשתו הראשונה והילדים

המשותפים מתגוררים בסמיכות רבה, באותו המתחם, כאשר הנאשם נכנס ויוצא כרצונו גם ביום וגם בלילה ורואה

במקום זה חלק מביתו, שכן ילדיו מתגוררים בו.

נדחתה טענת ההגנה המשווה בין מקרה של בני זוג שהתגרשו וממשיך לגדל את ילדיהם המשתפים למקרה זה ונקבע כי ההבדל הוא ערכי ועקרוני ונוגע לערכים הבסיסיים המוגנים על ידי העבירה בה הורשע הנאשם ועניינם חירות האדם, חופש הפעולה של האדם ושוויון ערך האדם.

נקבע, כי גם לו התקבלה מבחינה עובדתית עדות הנאשם באשר למהות הקשר הנוכחי בינו ובין האישה הראשונה וקובע שהנאשם נכנס לביתה כדי לטפל בילדים בלבד, אין הדבר משליך על מידת אשמתו בשל הנימוקים המפורטים בהכרעת הדין.

טענות הצדדים:

3. הדיון לשם שמיעת הטענות לעונש נקבע ליום 19.6.24. המאשימה הגישה טיעוניה בכתב, ובמסגרת זאת הפנתה לעבר הפלילי והתעבורתי של הנאשם (ת/1, ת/2).

טיעוני ההגנה נשמעו בתאריך 24.6.24. הוגשו מסמכים מועדות סוציאליות שהתקיימו בעניין הילדים של הנאשם (נ/1) וכן דו"ח בנושא אכיפה ודיווח של עבירת ריבוי נישואין (נ/2).

4. המאשימה הפנתה לפגיעה בערכים המוגנים של כבוד האדם, מעמד האישה, הסדר הציבורי ופגיעה בריבונות של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית המקדמת שוויון בין המינים.

באשר לנסיבות הקשורות לביצוע העבירה נטען, כי לעבירה קדם תכנון הנלמד מעדות האישה הראשונה. נטען, כי לאור הממצאים שנקבעו בהכרעת הדין אין מקום לזקוף נסיבות לזכות הנאשם בקביעת המתחם. הודגש, כי במצב שבו אישה שפרודה מבעלה, ללא גירושין תקפים, חייה ועתידה נמצאים בערפל מוחלט והיא נעדרת יכולת לקבל את הזכויות המגיעות לה או לממש את חירותה ולהינשא בשנית מדובר בפגיעה משמעותית בערכים המוגנים. נטען, כי אין לקבל את טיעון ההגנה בהקשר זה, שמשמעו הנצחת עליונות הגבר והפגיעה המובנית בנשים. המאשימה הפנתה לעדות האישה הראשונה, כי בטרם הנישואים השניים הנאשם מנע ממנה לצאת מהבית וגם כיום היא גרה במתחם ולא יוצאת מהבית.

המאשימה טוענת, כי אין לייחס משמעות לסיבה בגינה הנאשם בחר להינשא בשנית, והפנתה להנחיית פרקליט המדינה 4.1112, המנחה את המאשימה ולפיה גם הסכמת הנשים או אחת מהן לנישואין אינה מצדיקה הימנעות מהטלת מאסר בפועל, וגם במצב של נתק מוחלט אין הצדקה לכך.

המאשימה הפנתה לנזקים שנגרמו ולנזקים הפוטנציאליים כתוצאה ממעשה העבירה.

המאשימה הפנתה לכך, כי מועד ביצוע העבירה במקרה זה הינו פרק זמן משמעותי לאחר ינואר 2017, מועד תחילת האכיפה.

המאשימה מפנה לפסיקה המנחה ולפיה ככלל בעבירה זו אין מקום לאפשר ריצוי עונש מאסר בעבודות שירות. כן צירפה המאשימה אסופת פסיקה לתמיכה בעתירתה העונשית.

לדעת המאשימה, יש לקבוע מתחם עונש של 8-18 חודשי מאסר במקרה זה.

באשר לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה הפנתה המאשימה לכך, שמדובר בנאשם עם עבר פלילי בעבירה לפי חוק הכניסה לישראל וכן עבר תעבורתי הכולל נהיגה ללא רישיון, נהיגה בזמן פסילה, נהיגה מסוכנת, נהיגה בקלות ראש, חציית רמזור אדום.

הנאשם לא לקח אחריות אמיתית על מעשיו, וניהל משפט עד תום.

לאור זאת, המאשימה עותרת להטיל על הנאשם עונש ברף הבינוני של המתחם וענישה נלווית.

5. ההגנה טענה, כי עתירת המאשימה לעונש מוגזמת.

נטען כי יש לקבוע מתחם ענישה נמוך מהמבוקש נוכח מדיניות ההעמדה לדין, העולה מדו"ח המעקב שפורסם בשנת 2022 ומלמד על בעיה קשה באכיפת העבירה (מפנה לעמ' 35 ואילך לדו"ח). נטען, כי יש לתת ביטוי בענישה לעובדה זו והעובדה שקיים פער בין היקף העבירה ובין כמות ההעמדה לדין. לחלופין נטען, כי יש לשקול עניין זה בתוך המתחם, שכן אם המדינה רוצה לאסוף את עבירת ריבוי הנישואין הדבר צריך להיעשות באופן שוויוני כלפי כולם.

לדעת ההגנה, יש לקבוע מתחם ענישה המתחיל מענישה צופה פני עתיד.

בגדרי המתחם נטען, כי יש למקם את עונשו של הנאשם בתחתית המתחם ולכל היות לאזן אותו עם צו של"צ.

נטען כי הנאשם מצטער על מעשיו והוא משלם עליהם מחיר.

נטען, כי עברו הפלילי של הנאשם לא משמעותי ולא רלוונטי לענייננו.

נטען כי הנאשם הוא אבי המשפחה, המפרנס היחיד ומטפל באופן מסור ומלא בילדיו שהם בעלי מוגבלויות, כפי שעלה גם במשפט.

דיון והכרעה:

6. מתחם העונש ההולם למעשה העבירה נקבע בהתאם לעיקרון ההלימה ולפיו נדרש יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם, לבין סוג ומידת העונש המוטל עליו. ביישום עיקרון ההלימה וקביעת מתחם העונש במקרה קונקרטי, בית המשפט יתחשב בשלושת אלה: הערך החברתי שנפגע ומידת הפגיעה בו; מדיניות הענישה הנוהגת; ונסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

7. בתי המשפט בערכאות השונות עמדו על הערכים המוגנים שעומדים בבסיס העבירה, וכן על שיקולי המדיניות אשר הביאו לחידוש האכיפה החל מינואר 2017.

מדובר בעבירה שנועדה למגר תופעה רווחת של ריבוי נישואין המנציחה פגיעה בזכויות נשים, בחירותן ובמעמדן. הקשר הרווח שבין שכיחות התופעה של ריבוי נישואין, ואף ציפייה שכך יהיה ובין החפצת נשים ופגיעה בהן כמו גם פגיעה בערכים מוגנים משמעותיים נוספים, הוא שעומד בבסיס האיסור. מטרת החקיקה היא שלא לקדש מנהגים תרבותיים שמרניים הכרוכים בפגיעה בחירות נשים, פגיעה בשוויון ערך האדם וכן מייצרת פגיעה נלווית שכיחה גם בילדים ובמארג החיים כולו עקב הקשר שבין תופעה זו ובין תופעות חברתיות אחרות. הדברים ידועים וכבר נכתבו בהרחבה על ידי מותבים שונים וגורמים שונים.

כבמקרים רבים אחרים, גם במקרה זה, בית המשפט נחשף למידת ההפנמה של הדיכוי ושל חוסר השוויון המובנה על ידי הנשים עצמן. הנשים משלימות, או נאלצות להשלים עם מצבן בתוך תקופת הנישואין עובר לנישואין השניים וגם לאחר מכן. הדבר קיבל ביטוי ברור בעדותה של אישה בבית המשפט, אשר הובאה לעדות על ידי הנאשם כעדות הגנה. במקרים רבים, בית המשפט גם נחשף לכך שאותה הסכמה נועדה להקל עם האישה, שממילא תפקידה העיקרי בקשר הנישואין היה הענקת שירותים וטיפול בגבר או בילדים, כך שהבאת האישה הנוספת צפויה להקל במידה מסוימת על מצבה.

כאמור, בתי המשפט נחשפים גם להשלכות העקיפות ולנזקים הנלווים למשפחות הפוליגמיות, ובין היתר תופעות קשות של סכסוכי קרקעות אלימים, מחלוקות בענייני רכוש ותופעות עברייניות אחרות הנלוות לחוסר היציבות החברתית והכלכלית של התא המשפחתי. כמו כן, בתי המשפט נחשפים מדי יום להשלכות השליליות הנובעות מתופעות של עוני ושל הזנחה של ילדים במשפחות הפוליגמיות וכן להידרדרות של קטנים לשולי החברה עקב כך.

הדברים חוזרים ועולים בתסקירים של נאשמים בתיקים אחרים בהם החיים במשפחה הפוליגמית, היחסים המורכבים בין הנשים וצאצאיהן ויחסו של האב מוצג כרקע להידרדרות של הילדים, לחיים השוליים שנקלעו אליהם ולהסתבכות בעבירות.

מעדויות וראיות בתיקי אלימות חמורים בית המשפט נחשף לרקע לסכסוכי הרכוש והקרקעות וכן לסכסוכים אלימים אחרים שהם תוצאה ישירה ועקיפה של היחסים במשפחות הגרעיניות והמורחבות במשפחות פוליגמיות.

לעניין היקף התופעה והנזקים הלוויים לה, ראו סקירות מקיפות של בית המשפט המחוזי בבאר שבע בעפ"ג 26408-04-19 בעניין אבו זקיק וכן של בית משפט השלום בבאר שבע בת"פ 25047-04-18 מדינת ישראל נ' אבו קיעאן. ראו גם ת"פ 41942-03-21 בעניין אטרש והפסיקה המאוזכרת.

בקביעת המתחם, ההוראה העקרונית של בית המשפט המחוזי היא, כי ככל שמדובר בנישואין שניים "חדשים", בחלוף זמן משמעותי מאז כניסת הנחיית היועץ המשפטי לממשלה לתוקף בינואר 2017, יהיה נכון להחמיר עוד יותר בענישה. זאת, כיוון שבמתחמי הענישה הקיימים נלקחים בחשבון גם שיקולי ההטמעה וההפנמה של האיסור ושל אכיפתו בפועל. מאחר ושיקולים אלו משליכים על בחינת מידת האשמה של הנאשם, הם רלוונטיים לקביעת המתחם.

8. טענת הנאשם לנתק בין הנאשם לאישה הראשונה, כנימוק מקל, נדחתה כבר בהכרעת הדין הן בפן העובדתי והן בהיבט הנורמטיבי. כפי שכבר הוסבר, בעמדה זו מדגים הנאשם את אי ההפנמה של הערכים המוגנים בבסיס העבירה. התפיסה ולפיה במקרה של סכסוך, מחלוקת או פגיעה בקשר הזוגי, הפתרון הזמין לנאשם הוא הבאת אישה נוספת, נובעת מהיחס האינסטרומנטלי והלא מכבד כלפי האישה הראשונה. תחת פתרון הסכסוך, הגעה להסדר משפטי מכבד ושוויוני או לקיחת אחריות על הכישלון של הקשר הזוגי והפסקתו באופן פורמאלי, הנאשם לוקח אישה נוספת. דווקא המצב שבו עד היום הנאשם לא התגרש באופן רשמי מאשתו הראשונה ולמעשה הותיר אותה כבולה במעמדה כ"נשואה", מדגים את הפער המובנה שבין נשים לגברים במערכת משפטית זו.

9. בית המשפט רואה את המקום לציון כי במסגרת ההליך כבר נדונה הטענה בדבר אכיפה בדרנית, וניתנה החלטה מפורטת שדוחה אותה. לשם הנוחות, ראו הדברים מהחלטתי כהאי לישנא:

"לסיכום הדיון אין מנוס מן המסקנה, כי הטענות אשר הוצגו בבקשה אינן יכולות להביא במקרה זה לסעד המבוקש של הגשת כתב האישום. במישור העובדתי, הנאשם לא הראה כי בעניינו פעלה המאשימה באופן חריג, ודאי שלא מתוך שיקולים זרים או פסולים. מהבחינה המשפטית, סוג הביקורת שאותה מבקשת ההגנה מבית המשפט להפעיל במקרה זה על התנהלות רשויות האכיפה, אינו מתאים להליך הפלילי בעניינו של הפרט. המשמעות המיידית של קבלת טענת ההגנה במקרה זה היא, שעל המאשימה לחזור בה לאלתר מכל כתבי האישום שהוגשו עד כה על פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה וכי עליה להגיש כ-1003 (המספר בו נקטה ההגנה) כתבי אישום, או אף אחד בכלל. מובן מאליו, כי מדובר בתוצאה אבסורדית, המרוקנת מכל תוכן את הנחיית היועץ המשפטי לממשלה ואת עבודת הרשויות בהתאם לה. מותב זה, בכל הכבוד, איננו מופקד על מדיניות האכיפה כולה. מותב זה, מופקד, בסך הכל, על עניינו הפרטי של הנאשם שמובא בפניו. משלא בוססה תשתית להראות כי העמדתו לדין של נאשם זה נעשתה בניגוד לעקרונות בסיסיים של צדק או מתוך מניעים פסולים ובלתי עניינים, דין הבקשה להידחות".

יצוין, כי ההגנה טוענת שהיה שינוי נסיבות מהיום שבו ניתנה ההחלטה, באופן שבו התגלו בעיות חדשות שבסיסן באכיפת העבירה. על מנת לתמוך טענתה, ההגנה מפנה לדו"ח של מרכז המידע והמחקר של הכנסת שמצביע על שינוי הנסיבות. מעבר לכך שעיון במסמך לא העלה את הממצאים שההגנה מנסה להוכיח, הוא מלמד כי תאריך פרסומו הוא ינואר 2022, כחמישה חודשים לפני מתן ההחלטה בדבר דחיית הטענות המקדמיות שנטענו על ידיה. לכן, אין המדובר בשינוי נסיבות, כשם שמדובר באי הצגתן בזמן. אני סבורה כי דברים אלו מספיקים לשם דחיית הטענה על הסף, ללא הצורך לדון בה לגופה בשנית ולהגיע לאותה מסקנה, ולפייה, אכיפה בררנית מבחינה משפטית - לא הוכחה כאן.

10. בעבירת ריבוי נישואין שנעברה בסמוך לפרסום הנחיית היועמ"ש נקבעים, על פי רוב מוחלט, מתחמי ענישה שנעים בין 7 לבין 18 חודשי מאסר בפועל. ראו למשל מקרים שנדונו במסגרת ערכאות ערעור מנחות: א. עפ"ג 27106-01-23 עזאזמה נ' מדינת ישראל: מדובר בביצוע של עבירות בחודש אפריל 2017. במסגרת הערעור אושר מתחם ענישה של 7-18 חודשי מאסר. בית המשפט המחוזי הקל בעונש משנת מאסר לעשרה חודשי מאסר. במסגרת גזר הדין צוין, כי על ההחמרה בענישה להיות הדרגתית ותוך התחשבות בזמן שחלף מאז חידוש האכיפה בשנת 2017.

ב. רע"פ 6413/19 אבו זקיק נ' מדינת ישראל: בית המשפט העליון דחה בקשת רשות ערעור על פסק דין של בית המשפט המחוזי בבאר שבע במסגרת עפ"ג 26408-04-19 מדינת ישראל נ' אבו זקיק בגין עבירה מיולי 2017. אושר מתחם ענישה של 7-18 חודשי מאסר בפועל.

ג. עפ"ג 11731-04-22 אבו סבילה נ' מדינת ישראל: אושר מתחם ענישה של 7-18 חודשי מאסר בפועל בגין עבירה מאוגוסט 2017. על הנאשם הוטל עונש בתחתית מתחם הענישה תוך הדגשת טענתו, כי לא ידע על האיסור, נלקחו בחשבון ההודאה, נטילת האחריות והבעת החרטה. בית המשפט המחוזי קבע כהאי לישנא: "...בחברה המוסלמית, הפוליגמיה עדיין נתפסת כדבר לגיטימי, היא קיימת בהיקף משמעותי, ונוכחת בכל הגילאים והמעמדות, ולא נראה שהיא תדעך מאליה בתהליך חברתי פנימי. במצב דברים זה, האיסור הפורמאלי נחוץ ודרושה אכיפה רחבה וענישה מרתיעה. והטענה שריבוי נישואין הינו מעשה מקובל בחברה של הנאשם - כפי שהמערער טוען - לא רק שאינה מצדיקה הקלה בעונש, אלא שדווקא היא מצדיקה אכיפה וענישה משמעותית מרתיעה. הדין הקיים איננו מבטל את תוקף הנישואין הפוליגמיים, או את המעמד והזכויות הנגזרות מנישואין. ומרכיב ההרתעה - של הפרט המובא לדין ושל הכלל, הבא להטמיע בתודעת הציבור את הפסול שבמעשה ואת המחיר שמשלמים עליו, הוא בעל משקל בענישה".

ד. עפ"ג 17195-07-22 עודה נ' מדינת ישראל: הנאשם הורשע על פי הודאתו בעבירה של ריבוי נישואין מספטמבר 2017. נקבע מתחם עונש הולם של 7-18 חודשי מאסר. בשל גילו ומצבו הרפואי של הנאשם הוטלו עליו 8 חודשי מאסר ונקבע, כי הנאשם יוכל לרצותם בדרך של עבודות שירות. המדינה ערערה על גזר הדין וטענה טענות הן לגבי מתחם העונש ההולם שנקבע והן לגבי העונש שהוטל על המשיב וביקשה להטיל על המשיב 8 חודשי מאסר בפועל. בית המשפט השיב על כך, שעל פי ההנחיה העונשית הנוהגת יש להטיל על נאשמים עונשי מאסר לריצוי בפועל. עם זאת, נוכח גילו של הנאשם ומצבו הרפואי (הנאשם חולה במחלת הנפילה) הוטל על הנאשם עונש מוסכם של חמישה חודשי מאסר לריצוי בפועל.

מכל אלה, אני סבורה כי יש להעמיד את מתחם הענישה באופן שינוע בין 7 חודשי מאסר לבין 18 חודשי מאסר בפועל, לצד ענישה נלווית.

קביעת העונש המתאים בגדרי המתחם:

11. בגזירת העונש המתאים לנאשם, בגדרי מתחם העונש ההולם, יתחשב בית המשפט בשיקולים כלליים ובשיקולים פרטניים, שאינם קשורים בנסיבות ביצוע העבירה. במקרה שבפניי מן הראוי לתת את הדעת לנסיבות הבאות: לא ניתן לזקוף לזכות הנאשם נטילת אחריות והפנמה של הפסול במעשיו, אף שלכאורה אישר את הפן העובדתי אשר יוחס לו. הטענות שהועלו על ידי הנאשם בעת עדותו מלמדות על היעדר הפנמה כאמור.

כמו כן לא ניתן לזקוף לזכות הנאשם במקרה זה חיסכון בזמן שיפוטי באופן ניהול ההליך ובאופן שיכול היה להוביל להקלה בעונשו.

בשונה מהנאשמים הרווחים בעבירות מעין אלה, שבית המשפט זוקף לזכותם היעדר עבר פלילי, במקרה זה מדובר בנאשם שאין זה המפגש הראשון שלו עם החוק. אינני רואה עין בעין באופן מלא עם הסניגור את הטענה כי מדובר בהרשעות שאינן רלוונטיות, שכן הן מלמדות על מידת הכבוד וההערכה הפחותים שיש לנאשם לחוק, למשפט ולחובה לכבד אותם. לעניין זה העבירה בה הורשע על פי חוק הכניסה לישראל הינה רלוונטית וכך גם העבירות של נהיגה ללא רישיון ונהיגה בזמן פסילה.

כבמקרים דומים אחרים, גם במקרה זה משפחת הנאשם צפויה להיפגע מהעונש אשר יוטל עליו. לקחתי בחשבון במיוחד במקרה זה כי שניים מילדי הנאשם הם בעלי צרכים מיוחדים והנאשם מסייע בטיפול בהם. כמו כן לקחתי בחשבון את הטענות לגבי המצב הכלכלי, אף שלא נתמכו במסמכים, ולפנים משורת הדין לא יוטל על הנאשם קנס.

לאור כל האמור לעיל, יש להטיל על הנאשם עונש בחלקו העליון של השליש התחתון של המתחם. סוף דבר:

12. לאחר ששקלתי את מכלול השיקולים כמפורט לעיל אני מטילה על הנאשם את העונשים הבאים:

א. 10 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו בתיק זה על פי רישומי שב"ס.

ב. מאסר על תנאי של 6 חודשים שלא יעבור עבירה בה הורשע למשך שלוש שנים מהיום. זכות ערעור כחוק.

ניתן היום, כ"ח תשרי תשפ"ה, 30 אוקטובר 2024, במעמד הצדדים.